

FÖRVALTNING

Handläggare: Therese Wirback
Titel: Statistiker
E-post: therese.wirback@norrtalje.se

Till: Barn- och skolnämnden

Genomlysning av läraravlastande stödfunktioner

Förslag till beslut

Barn- och skolnämnden tar del av barn- och utbildningsförvaltningens utredning gällande läraravlastande stödfunktioner och beslutar att uppdraget ska anses vara slutfört.

Sammanfattning

Barn- och utbildningsförvaltningen har fått i uppdrag från barn- och skolnämnden att genomlysna behovet av stödfunktioner i förskola, grundskola och anpassad grundskola i syfte att minska belastningen på undervisande personal. Utredningen har visat att lärare till viss del ägnar för mycket tid till annat än kärnuppdraget och flera enheter har anställt stödfunktioner i avlastande syfte. Bland annat har socialpedagoger, samordnare och resurs- och lärarassistenter anställts. Framför allt avlastas eller behöver den undervisande personalen avlastas gällande extra anpassningar och särskilt stöd samt studiero och trygghet. Behovet av stöd varierar från enhet till enhet och det uttrycks inte några generella verksamhetsövergripande behov. Den sammantagna bedömningen är därför att respektive enhets behov av stöd kan lösas inom ramen för rektors mandat och befintliga ramar. Respektive enhet behöver kontinuerligt kartlägga den egna verksamheten och följa upp hur den undervisande personalen kan avlastas i syfte att få mer tid till kärnuppdraget. Detta är något som kan ske inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Ärendet

Bakgrund

En del lärare, både i förskola och skola, upplever att de ägnar för mycket tid till annat än kärnuppdraget¹. Det vill säga, planera och genomföra undervisning, bedöma samt dokumentera och informera om barns och elevers kunskapsutveckling. Ett sätt att minska arbetsbelastningen och få mer tid till kärnuppdraget är att få stöd av personal med andra kompetenser. Förekomsten av yrkeskategorier som inte bedriver undervisning i skolan har ökat och är en heterogen grupp^{2a}. Det finns lärarassistenter, skolvårdar, resurspedagoger, arbetslagsresurser, socialpedagoger, ungdomscoacher, med flera. I en tidigare utredning gällande Norrtäljes grundskola och gymnasieskola, framhålls till exempel att införandet av fler socialpedagoger kan vara ett sätt för att minska lärares arbetsbelastning samt även öka elevernas välbefinnande³.

Skolinspektionen tar i sin granskning om läraravlastande tjänster upp att flera politiska initiativ har tagits under senare år för att avlasta lärare^{2b}. Det finns till exempel statsbidrag för att anställa lärarassistenter. De tar också upp att det finns studier som visar att undervisningens kvalitet kan bli bättre tack vare läraravlastande tjänster. Elever kan till exempel få mer undervisningstid av behöriga lärare samt ökad studiero och mindre frånvaro.

¹ Sveriges lärare, 2024. Med orimliga förutsättningar. Rapport SVLU012

^{2 a, b} Skolinspektionen, 2021. Läraravlastande tjänster. Fokus på grundskolans årskurs 7–9. Rapport SI 2020:2212

³ Barn- och utbildningsförvaltningen i Norrtälje. Utredning avseende behovet av att införa fler socialpedagoger i skolan. Dnr BSN 2023-442

Det finns dock även vissa risker med avlastande tjänster, till exempel kan elever med stora stödbehov få mindre undervisning av lärare. Om tjänsterna ska fungera i avlastande syfte är det viktigt att ta hänsyn till lokala förhållanden och att rektor säkerställer att de läraravlastande tjänsterna fyller sitt syfte.

Resultat och analys

Utredningen som huvudsakligen grundar sig på en enkätundersökning riktad mot rektorer, visar att en del av den undervisande personalen i Norrtäljes förskolor och skolor ägnar för mycket tid till annat än kärnuppgifterna. Detta ligger i linje med arbetsmiljöundersökningen som genomfördes av Sveriges Lärare^{4a}, och gäller både i verksamheter där stödfunktioner anställts, och inte. Uppgifter som den undervisande personalen genomför utanför kärnuppgifterna är bland annat viss dokumentation, praktiska göromål och konflikthantering. Viss diskrepans finns dock mellan olika rektorer och personal om vad som anses ingå i kärnuppgifterna.

På flera förskolor och skolor har det anställts stödfunktioner i syfte att avlasta undervisande personal, på andra inte, bland några kan det finnas ytterligare behov. Många olika typer av tjänster och arbetsområden förekommer. Bland annat har socialpedagoger, samordnare och resurs- och lärarassistenter anställts. Det är framför allt inom områdena studiero och trygghet samt extra anpassningar och särskilt stöd som stödet används och behövs. Ofta fyller stödfunktionerna sitt syfte. Ibland förekommer dock en icke önskvärd ansvarsförskjutning till stödfunktionerna.

I förskolans verksamhet framhålls att det finns ytterligare behov av stöd i arbetet med kartläggningar, tekniska och administrativa göromål, måltider och varuhantering. För grundskolans del nämns behov av vaktmästare, socialpedagog och elev- och lärarassistenter men även fler speciallärare. Delvis efterfrågas utökade ekonomiska resurser för att anställa fler stödfunktioner. Alla enheter har dock inte haft möjlighet att genomföra en grundlig kartläggning och analys gällande behovet. En sådan analys skulle kunna komma fram till att det är andra insatser som är aktuella. Det skulle kunna handla om att skapa förutsättningar som tar hänsyn till att mindre erfarna lärare kan behöva längre tid för förberedelser eller att schemalagningen tar hänsyn till hur långt det är mellan en lärares lektioner. Det kan även handla om att behovet består av att få hjälp med kartläggningar av behovet samt uppföljning av pågående insatser. I likhet med utredningen kring behov av socialpedagoger är stödfunktioner endast ett sätt att ge stöd. Flera rektorer framhåller att det är viktigt att stödet stämmer överens med behovet, att det ibland inte är så, och att respektive skola behöver avgöra detta. För att få ett adekvat underlag kan enheterna förslagsvis använda sig av Skolverkets webbstöds-material. Vad lärare behöver bli avlastade med är individuellt och utan att ha kartlagt och bedömt vilka behov av avlastning lärarna på en förskola eller skola har finns risken att åtgärden inte får avsedd effekt. Det framkommer både i denna utredning och från andra att det finns skillnader mellan skolor gällande behov av stödfunktioner^{5,6}.

I rapporten från Sveriges Lärare framkommer att faktorer som bidrar till att inte tillräckligt med tid kan läggas på kärnuppgifterna bland annat är dokumentation, för stora undervisningsgrupper och för lite tid till planering^{4b}. I Norrtäljes kommunala förskolor pågår ett arbete med att se över hur dokumentationen kan minskas. För stora undervisningsgrupper är inte ett problem i flertalet av de kommunala grundskolorna. Få skolor har klasser med fler än 25 elever och i förskolorna görs uppdelningar i små grupper. På några få enheter, framför allt högstadium, kan för stora undervisningsgrupper dock vara

^{4 a, b} Sveriges Lärare, 2024. Med orimliga förutsättningar. Rapport SVLU012

⁵ Sveriges Lärare. Norrtäljes lokala fackförening. Intervju september, 2024

⁶ Skolinspektionen, 2021. Läraravlastande tjänster. Fokus på grundskolans årskurs 7–9. Rapport SI 2020:2212

något som påverkar arbetsbelastningen. Utökade medel kring stöd har till viss del redan tillsats. I mål och budget 2023–25 har det till exempel avsatts medel till att förstärka förskolans stödteam⁷. Det är dock för tidigt att utvärdera effekten av denna satsning.

Slutsats

Behovet av stöd varierar från enhet till enhet och det uttrycks inte några generella verksamhetsövergripande behov. Den sammantagna bedömningen är därför att respektive enhets behov av stöd kan lösas inom ramen för rektors mandat och inom befintliga ramar.

Respektive enhet behöver kontinuerligt kartlägga den egna verksamheten och följa upp hur den undervisande personalen kan avlastas i syfte att få mer tid till kärnuppdraget. Detta är något som kan ske inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet

Överrensstämmelse med styrdokument och lagstiftning

Verksamhetsplan 2023, dnr BSN 2022–497. Målområde 4.

Tidplan

Ärendet behandlas i barn- och skolnämndens arbetsutskott den 2 december, 2024 och i barn- och skolnämnden den 16 december, 2024.

Ärendets beredning

Ärendet är samberett på barn- och utbildningsförvaltningen.

Ekonomiska konsekvenser

När förskolor och skolor har behov av stödfunktioner i avlastande syfte kan utökade ekonomiska resurser behövas för att täcka anställningen. Löneläget för en socialpedagog uppgår till mellan cirka 32 000–36 000 kronor per månad baserat på heltidsanställning. En lärarassistent har ungefär 29 000 kronor, en elevassistent något mindre. För flertalet enheter kan behovet dock lösas inom befintliga ramar.

Att investera i fler stödfunktioner innebär kortsiktiga kostnadsökningar, men på lång sikt kan lärarnas arbetsbelastning minska, vilket kan förbättra undervisningskvaliteten och minska sjukskrivningar och personalomsättning. Till viss del har ekonomiska medel redan tilldelats i form av ett utökat stödteam till förskolan samt de statsbidrag som finns för att anställa lärarassistenter.

Konsekvenser för barn

Enligt skollagen har alla elever rätt till en trygg och stödjande skolmiljö. Hur detta uppnås kan variera mellan olika enheter. Om lärare får avlastning, och tid frigörs för att fokusera på undervisningen och relationerna med eleverna, kan det leda till en lugnare och tryggare lärandemiljö och högre måluppfyllelse. Detta är särskilt viktigt för barn med funktionsnedsättningar.

Landsbygds- och skärgårdsperspektiv

På landsbygden och i skärgården kan det vara svårare att hitta och anställa viss kompletterande personal som behövs för att avlasta lärare. Om lärare har högre arbetsbelastning och det finns mindre tillgång till stödfunktioner på skolenheter på landsbygden och i skärgården, kan barn i dessa områden få mindre stöd än barn i tätorter. Det geografiska avståndet mellan landsbygds- och skärgårdsskolor kan göra det svårare att samordna stödfunktioner mellan enheter. Ovanstående bedöms dock inte vara ett stort

⁷ Norrtälje kommun, 2022. Mål och budget 2023–2025. [Mål & budget 2023–2025](#)

problem. Norrtälje kommuns resursfördelningsmodell fördelar dessutom medel utifrån både struktur och elevbakgrund för att ekonomiskt kompensera för skillnader.

Jenny Nordström
Förvaltningsdirektör
Barn- och utbildningsförvaltningen

Magnus Lindblå
Avdelningschef
Barn- och utbildningsförvaltningen

Bilaga/Bilagor

Bilaga 1. Utredning. Genomlysning av stödfunktioner. 2024-11-15

Beslut skickas till

Avdelningschef förskola
Avdelningschef skola
Avdelningen för strategiskt kvalitetsarbete, hälsa och lärande
Enheten för resultat och analys
Registrator BSN